

α „Hrast se omaje in hrib,
Zvestoba Slovincu ne gane“.

Koseski.

β „Vselej zvesti državljani,
Bogu in cesarju vdani
In Slovenci pravi vsi
Bomo mi!“

Iz rokopisa.

Te besede zapišite si globoko v srce!

Saj o vsaki cesarski slavnosti puhti k nebu iz več kot 40 milijonov src molitev:

„Bog ohrani nam cesarja,

Slavne Avstrije vladarja!“

(Izreke in odlomke pesmi učiti se je na pamet.)

VIII. Pripovedovanje v glavnih potezah.

(Pri ti vaji moremo že zbrisati glavne momente s table.)

IX. Dostavek.

Otroci! Dne 30. prosinca 1889. l. umrl je na veliko žalost širne naše države, na nepopisno žalost visokih roditeljev naš cesarjevič Rudolf. Kdo se še spominja, kako smo pri nas preživeli tužni dan pogreba? Ne tolažilne besede, ne veliko sočutje, katero so izražali vsi narodi o Rudolfovi smrti, vse to ni moglo utešiti srea zares junaškemu vladarju. „Bog mi bode pomagal, da prenesem silni ta udarec“, tolažil je sam sebe o britki zgubi jedinega sina Franc Jožef I. cesar avstrijski.

Tudi tukaj nam je presvetli cesar jasno pokazal, da žalostni iščimo tolažbe le v Bogu, Stvarniku svojem.

Ivo Trošt — Razdrto.

Cvetličje v šolskem vrtu.

(Konferenčno poročilo.)

(Konec.)

Kako sem se vadił jaz? Prvo leto kupil sem jedno visokodebelno vrtnico, da bi jo imel za cepiče, pa mi je prvo zimo srečno — poginila. Prihodnje leto vadił sem se na sedmih šipkovih podlogah, na katerih sem poskušal vse načine cepljenja, da so bile polne ran kot Job — uspeha pa nisem zapazil. Naslednje leto imel sem 18 podlog, od katerih se mi jih je 10 prijelo, a čez zimo sem ohranil jedno samo. Na to pa sem imel leto za letom večje število podlog, pa tudi večje število cvetočih vrtnic in še le sedaj, rekel bi, da sem si uspeha gotov.

Naj slede tu v kratkih vrstah najvažnejše izkušnje pa tudi pogrški, katerih se nam je najbolj ogibati.

V jeseni si priskrbimo šipkovih podlog in sicer od zelenega šipka, ki belo cvete. Ta vrsta se najraje prime, med tem ko se druge vrste,

kakor: rudeči šipek, gozdna roža, opletalka itd. uspehu jako ustavljajo. Podloge nam lahko nakoplje vsak delavec, v sili pa si jih poiščemo tudi sami. Pri kopanju je treba močno paziti na korenine, ki so že itak slabe. Za podloge so dobre jednoletne, najboljše pa dveletne, ravne palice šipkovega grma. Vse stare izrastke, pa tudi mlade poganjke ravne podloge odrežemo takoj gladko, jednako prikrajšamo tudi šibki vrh skoraj za tretjino cele palice. Ako se podloge neprikrajšane puste, rade od vrha nizdol rumene in slednjič popolnoma poginejo.

Daljšje korenine — mnogokrat je kar cel štor brez vlaknatih korenin — prirežemo na 1 dm kratko in kolikor mogoče gladko. Tako debelo korenino narežemo tu in tam z ostrim nožem do lesa, da se napravijo pozneje lažje vlaknate koreninice. Ostale tanjše koreninice tudi za tretjino prikrajšamo. Prikrajševanje korenin se vrši vselej tik pred saditvijo.

Palice sortiramo na jednake po 1 m, 1,5 m in 2 m dolge ter jih vsadimo v vrsto po 25—35 cm vsaksebi, vrsto od vrste pa po 1 m, da imamo pri požlahtnjevanju med vrstami radi trnja dovolj prostora. Saditev naj se vrši vselej v jeseni in naj se tudi necepljene podloge k zemlji polože ter s prstjo pokrijejo, ker nam v prvej zimi le prerade ozebejo, da se pozneje posuše.

Palice dvignemo kvišku šele koncem mal. travna ali začetkom vel. travna, ko so že v bujnej rasti in nikakor ne prej. To delo mora se vršiti ob deževnem vremenu. Stranski poganjki, razven gornjih 4—6, se takoj odrežejo, in se morajo tudi pozneje takoj odstranjevati, kakor hitro se prikažejo.

Požlahtnjevati je mogoče vrtnice sè sedlanjem že koncem sušca do srede mal. travna, ako imamo prihranjenih cepičev manj občutnih vrst. Tako sem na prostem z uspehom cepil s „prince Kamil de Rohan“, z „general Jaqueminot“ pa celo z „glorie de Dijon“. Vender je pa ta način cepljenja (ker malo uspešen) ob času, ko imamo dovolj družega opravila v vrtu, malo priporočljiv.

Ako imamo podlog v polnej muzgi (kar je pa redkokedaj!), je najhitrejše pa najboljše požlahtnjevanje okulacija, ki je možna na živo ali na speče oko. Okulacija na živo oko vrši se okoli kresa, kakor hitro imamo dozorela očesa in muževne podloge. Ni pa gotovo, da poženo očesa še isto poletje, morda tudi šele prihodnjo pomlad. Zaradi tega je boljša okulacija na speče oko, ki tudi najboljše uspeva.

Pri okulaciji je pomniti osobito tole: 1. Podloge morajo biti popolnoma muževne. 2. Očesa morajo biti dozorela in to so najbolj na ravnokar odcevelih mladikah. 3. Okuluj vedno z lesom, le pazi, da odrežeš kolikor mogoče malo lesa. 4. Zarezo na podlagi napravi kratko in odluči lubja le malo, da gre oko prav na tesno

notri. 5. Preveži z ličjem najprej nad očesom potem še le pod očesom. 6. Opravljaj to opravilo brzo pa v hladnem vremenu. Okulacija vrši se boljše na mladikah kakor na starem lesu.

Ob suši, ko niso podloge muževne, pa tudi drugokrat je pa še najboljša Forkertova metoda. S to cepim od mal. srpana pa do vinotoka z najboljšim vspehom. Uspešna je bila ta cepitev še 3. vinotoka.

In v čem obstoji Forkert-ova metoda? Oko na žlahtnej mladiki se takole izreže: Nož se zastavi $\frac{1}{2}$ —1 cm pod očesom ter se zareže nekoliko pošev nizdol. Na to se zastavi nož jednako visoko nad očesom ter se vreže proti doljnjej zarezi, da se oko lepo izreže.

Oko je spodaj nekoliko klinasto. Potem se napravi na podlogi prav jednaka skladna izrez in to najboljše ravno nad kakim očesom ali nad kako mladiko, vsaj $\frac{1}{2}$ —1 dm od vrha doli. Žlahtno oko vstavi se v izrez, potem se z ličjem tesno prereže ter se smolo zamaže, da se le oko vidi. Pri očesu pušča naj se le malo peclja.

To je najuspešnejša cepitev, če tudi težka na prvi hip. Treba jo je le ročno opravljati, da se oko preveč ne izsuši.

Kje dobivajmo očesa za okulacijo? Dokler se vadimo, dobra so od vsake vrtnice, ki ima le čvrsta dozorela očesa, ako vemo za njeno ime ali ne. Pozneje pa je na vsak način treba, da se obračamo do tovarišev ali do zanesljivih tvrdk, da dobimo pravilno naznačenih vrst, kar je v šolskem vrtu neobhodno potrebno.

Na jesen obvijemo okulante na požlahtnjenem delu z odbrano (ne staro!) slamo ter jih pripognemo k zemlji. Dobro je vse debelce vsaj nekoliko s prstjo pokriti; na cepljenem delu pa mora biti nad 1 dm na debelo prsti.

Cepljene vrtnice dvigamo iz zemlje koncem sušca, boljše pa začetkom mal. travna, ko se nam ni bati več hudega mraza.

Ko okulantje prihodnjo pomlad poženo, treba je paziti, da se mladi poganjki naravnajo in k debelcem privežejo. Kadar pa žlahtni poganjki zlesené, odreže se del debelca, kar ga je nad cepljenim mestom ter se rana se smolo zamaže. Mladike pa je treba vnovič h kolčku privezati, da nam jih veter ne odčesne.

Kar se rezatve tiče, pripomniti je, da naj se obrezuje na kratko, na 2—3 očesa; le teje kakor: Marechal, Niel, Belle Lyonnaise, Glorie de Dijon i. dr. ni rezati kratko (v dobrej zemlji kar nič!), ker nam sicer ženo v les in ne v cvet. Ako je rast prebujna, odščipnemo poganjkom vršičke in cvetje se nam kmalo pokaže.

Stare vrtnice prezimujem jaz takole z najboljšim uspehom: Po Vseh Svetih prirežem vrtnicam krone na pol, n. pr. na 5—6 očes. Potem jih obvijem z odbrano slamo ter pazim, da so na cepljenem mestu dobro obвите. Ako niso krone posebno velike, zadostuje za 100

vrtnic jeden skupnik; delo opraviš pa (brez prikrajševanja) v jedni uri. Tako zavarovane vrtnice pustim kar najdlje mogoče zunaj in šele ko se mi je resno bati snega ali hudega mraza, položim jih k tlam in s prstjo pokrijem. Treba mi je paziti pri tem le, da ne opravljam tega dela v mrazu, ker drugače debela ob pripogibanji preveč pokajo.

Vrtnice ljubijo peščno-ilovnato prst, v katerej bujno rasto pa tudi obilo cveto. Gnojimo jim vspešno spomladi in jeseni, pa tudi ob poletnem deževju z razredčeno gnojnico. Izvrstno jim služi tudi spomladi podkopen kompost, okoli debel pa svež gnoj, katerega pa ne smemo podkopati. Najboljše gnojilo pa jim je kostna moka.

Naj omenim le še, da kdor hoče imeti obilo cvetja, naj vedno vsako jutro pregleduje slednjo vrtnico ter naj jo otrebi gosenic in ličink, ki nam čestokrat prete s popolno ugonobitvijo vrtnic. Slednji večer pa moramo porezati vse odcvelo cvetje, mladike pa, na katerih so vsi popi odcveli, prikrajšamo do prvega, čvrstega očesa. Tako imamo cvetja do listopada.

To so najvažnejše izkušnje moje o cvetličji, osobito še o vrtnicah. Želim le, da bi bil z istimi kateremu svojih tovarišev tudi koristil.

Fr. Črnagoj.

F i t z g a.

(Dalje.)

Temu mislim ne bode nobeden in tudi ne gosp. F. oporekoval. Ker pa ocenjujemo števila le v vrsti, moramo računike pri nazorovanju tudi v vrsto in sicer od leve na desno postavljati; na računilu se pa morajo že vsi računiki v jedni (sami) vrsti nahajati; kar tudi Fitzga potrdi, ker je sestavil računila, katero je popolnoma mojemu metričnemu računilu podobno, samo da ima na drogu namesto 1 cm debelih koleščkov prizmatične 1 cm široke okvire.

V 2. šolskem letu zadostuje zraven mer računilo; v 3. šolskem letu moramo pa že skrbeti, da pridejo čutni nazori na notranje itd. (prim. teoret. del moje metodike).

Vse na kratko povedati, kar imam pri tej razpravi v mislih, mi je nemogoče; pri govoru o mojih računicah se bode morebiti še kaj priteknilo. Kdor je pa ta spis s premislekom in nepristransko prebiral, vstvaril si je že svojo sodbo o Fitzgovi in o moji metodi, pa tudi sploh o metodi iz računstva tako, da bi bilo nadaljevano razpravljanje o psihologičnem pouku iz računstva nepotrebno. Vender si ne morem kaj, da bi ne izpregovoril nekoliko besed o mojih računicah, zoper katere se je g. F. tako kratko a duhovito izrazil. Pri tem pa ne morem prezirati načrta za računstvo v 4razrednih ljudskih šolah, katerega sem v „Popotniku“ priobčil.